



Соціологія

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	28 Публічне управління та адміністрування
Спеціальність	281 Публічне управління та адміністрування
Освітня програма	ОПП Адміністративний менеджмент
Статус дисципліни	Нормативна
Форма навчання	Заочна
Рік підготовки, семестр	1 курс, осінній семестр
Обсяг дисципліни	4,0 кред. ЄКТС/120 годин, лекції 6 год., практичні заняття 4 год., самостійна робота 110 год.
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Залік / Модульна контрольна робота
Розклад занять	http://rozklad.kpi.ua/Schedules/ScheduleGroupSelection.aspx
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: доцент, кандидат філософських наук, доцент, Піголенко Ігор Вікторович, e-mail: pigolenko@gmail.com Практичні / Семінарські: доцент, кандидат філософських наук, доцент, Піголенко Ігор Вікторович, e-mail: pigolenko@gmail.com
Розміщення курсу	Посилання на дистанційний ресурс Moodle: https://do.ipk.kpi.ua/course/view.php?id=2036

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Мета навчальної дисципліни - формування знання про предмет, структуру, понятійний апарат соціології, опанування соціологічними знаннями про сучасне суспільство та соціальні зміни, що в ньому відбуваються.

Предметом вивчення дисципліни є основні поняття соціології, її об'єкт та предмет, структура, функції, роль у сучасному суспільстві, а також становлення, розвиток і функціонування соціальних спільнот і форм їх самоорганізації: соціальних систем, соціальних структур та інститутів.

Сформовані результати навчання сприятимуть становленню у професійній діяльності та самореалізації майбутнього фахівця. Теоретичний зміст предметної області: соціальні відносини та взаємодія; особистість, соціальні групи та спільноти; соціальні інститути; соціальні структури та нерівності; соціальні зміни та їх вплив; соціальні проблеми в соціумі, як на національному, так і глобальному рівнях.

Поєднання теоретичного та емпіричного соціологічного знання дозволяє створити системне бачення закономірностей та тенденцій соціальних процесів, прогнозувати розвиток на майбутнє. В той же час, для кожного, хто вивчає соціологію, стає можливим сприймати і аналізувати її специфіку в порівнянні з іншими галузями суспільствознавства.

Систематизовані знання про суспільство передбачають розуміння його як складної системи в якій всі структурні елементи, сфери, інститути, механізми функціонують та розвиваються на основі постійної взаємодії. Саме такий підхід надає можливості орієнтуватись у вирішенні поточних соціальних проблем, аналізувати складні суспільні явища. Це є основою поглиблення професійної підготовки та вироблення навичок наукового бачення світу.

Компетентності, які набуваються під час вивчення дисципліни:

Загальні компетентності:

- ЗК 01. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 03. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК 06. Здатність працювати в команді.
- ЗК 08. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Фахові компетентності:

- ФК 02. Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів.
- ФК 10. Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.

Програмні результати навчання:

- ПРН 01. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для вивчення дисципліни студенту бажано мати навички використання текстового редактора Word, програм для створення презентацій.

За структурно-логічною схемою підготовки фахівця на результатах даної навчальної дисципліни базується вивчення нормативного освітнього компонента циклу загальної підготовки «Соціальна філософія».

3. Зміст навчальної дисципліни

Заочна форма

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Усього	у тому числі		
		Лекції	Семінарські	СРС
1	2	3	4	6
Розділ 1 Соціологія як самостійна наука. Історія становлення та розвитку соціології				
Тема 1.1 Передумови виникнення соціології як науки.	7	1	0	6
Тема 1.2 Соціологічне знання та погляди щодо розвитку соціології в працях О.Конта та його послідовників	7	1	0	6
Тема 1.3 Історія становлення та розвитку західної соціології: головні напрями та соціологічні школи XIX-XX ст.	6	0	0	6
Тема 1.4 Історія становлення та розвиток соціологічної думки в Україні	6	0	0	6
Разом за розділом 1	28	2	0	24
Розділ 2 Особистість у системі суспільних відносин				
Тема 2.1 Особистість у системі соціальних зв'язків. Людина і суспільство: статусний та рольовий набір	7	1	0	6
Тема 2.2 Соціалізація особистості	7	1	0	6
Тема 2.3 Соціальна взаємодія, соціальні відносини та соціальні зв'язки	6	0	0	6

Тема 2.4 Соціальні групи та їх класифікація	6	0	1	6
Разом за розділом 2	28	1	1	24
Розділ 3 Суспільство та його структура				
Тема 3.1 Суспільство як соціальна система.	7	1	0	6
Тема 3.2 Соціальна структура суспільства та соціальна стратифікація	7	1	0	6
Тема 3.3 Соціальний клас в соціологічному вимірі	7	0	1	6
Тема 3.4. Соціальна мобільність як динамічна характеристика суспільного життя	6	0	0	6
Тема 3.5 Бідність та соціальна нерівність	6	0	0	6
Тема 3.6. Особливості соціальних інститутів як спеціальних утворень суспільства	7	0	0	7
Разом за розділом 4	40	2	1	37
Розділ 4 Методологія і методи соціологічного дослідження				
Тема 4.1 Соціологічне дослідження як вид соціально-наукового пізнання.	7	0	0	7
Тема 4.2 Загальна характеристика методів соціологічного дослідження: якісна та кількісна парадигми	6	0	0	6
Тема 4.3 Програма соціологічного дослідження.	7	0	1	6
Тема 4.4 Анкета соціологічного дослідження: формулювання питань	7	0	1	6
Разом за розділом 3	27	0	2	25
Усього годин	120	6	4	110

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацьовувати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з літературою.

4.1. Базова література

1.Богдан О. Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження? : посібник-довідник для громадських активістів та всіх зацікавлених. Київ : Дух і Літера, 2015. 376 с. http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7700/Bogdan_SocResearch.pdfVsequence=5&isAllowed=v

2.Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.

3.Соціологія : підручник для студентів вищих навчальних закладів / В.І. Волович та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 808 с.

4.Соціологія: навчальний посібник для студентів для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання, що вивчають «Соціологію» / О. В. Горпинич, та ін. Київ : ДУТ, 2019. 235 с.

5.Соціологія: теорії середнього рівня: навчальний посібник / за наук. ред. Ю. Ф. Пачковського.Київ : 2020. 356 с. <https://dio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/SotsiologhiiaTeorii-serednoho-rivnia-za-red-YU.F.-Pachkovskoho-Navch.-posibnyk-2020.pdf>

Зазначену літературу можна знайти в Науково-технічній бібліотеці ім. Г.І. Денисенка та методичному кабінеті ФСП (ауд. 503, 7 корп.)

4.2. Додаткова література:

1.Арон Р. Етапи розвитку соціологічної думки / пер. з франц. Київ : Юніверс. 2004. 688 с.

2.Білоус В. С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2002. 140 с.

3.Бірюкова, М. В. Мобільні месенджери як технології сучасної self-взаємодії у фокусі цифрової соціології / М. В. Бірюкова // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право : збірник наукових праць. – 2019. –

№ 4 (44). – С. 8–12.

4. Головаха, Є. І. Альтернативний соціологічний словник. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2016. - №3. - С. 191-194. <http://stmm.in.ua/archive/ukr/2016-3/17.pdf>

5. Пиголенко, І. В. Забезпечення якості польового етапу дослідження при проведенні соціологічних опитувань / Пиголенко І. В. // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право : збірник наукових праць. – 2021. – № 2 (50). – С. 22-27.

6. Пилипенко В. Є. Спеціальні та галузеві соціології : навч. посіб. Київ : Каравела, 2003. 372 с.

7. Соціальна експертиза в Україні: методологія, методика, досвід впровадження / За ред. Ю.І.Саєнка. – К.: Ін-т соціології НАНУ, 2000. – 194 с.

8. Соціологія: навчальний посібник / за ред. С. О. Макеева. Київ : Знання, 2008. 566 с.

9. Українське суспільство в умовах війни. 2022: Колективна монографія / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін.; за ред. член.-кор. НАН України, д. філос. н. Є. Головахи, д. соц. н. С. Макеева. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. 410 с.

10. Українське суспільство в умовах війни. Рік 2023: Колективна монографія / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін.; за ред. член.-кор. НАН України, д. філос. н. Є. Головахи, д. соц. н. С. Макеева. Київ: Інститут соціології НАН України, 2023. 343 с.

11. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. 30 РОКІВ НЕЗАЛЕЖНОСТІ. Випуск 8 (22) / Головні редактори д.екон.н. В.М.Ворона, д.соціол.н. М.О.Шульга. – Київ : Інститут соціології НАН України, 2021. 620 с.

12. Соціологія : підручник для студ. вищ. навч. закладів / за ред. В.Г. Городяненка. Київ : Вид. центр «Академія». 2010. 457 с.

13. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Випуск 7 (21) / Головні редактори д.екон.н. В.М.Ворона, д.соціол.н. М.О.Шульга. – Київ : Інститут соціології НАН України, 2020. 547 с.

14. Чередніченко О. Ю. Дослідження профілів користувачів соціальних мереж / О. Ю. Чередніченко, В. В. Ткаченко, М. А. Вовк, О. О. Масихнович // Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил. - 2018. - № 2. - С. 113-119. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ZKhUPS_2018_2_18

15. Черниш Н. Соціологія. Курс лекцій : підручник. Львів : Кальварія. 2003. 543 с.

16. Яковлев М. В. & Дубас, М. О., Купка, О. В. (2023). Цифрова соціологія та постінформаційне суспільство: методологічні виклики й дослідницькі перспективи. Габітус, (55), 33-38. <http://habitus.od.ua/journals/2023/55-2023/5.pdf>

17. Au, A. (2018). Sociology and science: The making of a social scientific method. The American Sociologist, 49(1), 98-115. <https://link.springer.com/article/10.1007/s12108-017-9348-y>

18. Edelmann, A., Wolff, T., Montagne, D. & Bail, C.A. (2020). Computational Social Science and Sociology, (46), 61-81. <https://www.annualreviews.org/content/journals/10.1146/annurev-soc-121919-054621>

19. Hall, N. A. (2022). Understanding Brexit on Facebook: Developing close-up, qualitative methodologies for social media research. Sociological Research Online, 27(3), 707-723. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/13607804211037356>

20. Macanovic, A. (2022). Text mining for social science–The state and the future of computational text analysis in sociology. Social Science Research, 108, 102784. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0049089X22000904>

21. Manago, B. (2023). Preregistration and registered reports in sociology: Strengths, weaknesses, and other considerations. The American Sociologist, 54(1), 193-210. <https://link.springer.com/article/10.1007/s12108-023-09563-6>

22. Menshikova, A., & van Tubergen, F. (2022). What drives anti-immigrant sentiments online? a novel approach using twitter. European Sociological Review, 38(5), 694-706. <https://academic.oup.com/esr/article/38/5/694/6523885>

23. Seymour Sudman, Norman Bradburn Asking Questions: A Practical guide to Questionnaire Design, San Francisco, Jossey-Bass Publishers, 1982.

24. The Sociology Book: Big Ideas Simply. Explained Dorling Kindersley, 2015. 352 с.

25. Tong, G., & Guo, G. (2022). Meta-analysis in sociological research: Power and heterogeneity. Sociological Methods & Research, 51(2), 566-604. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9231456/>

4.3. Інформаційні ресурси

1. <http://www.sociology.kpi.ua/literature> - кафедра соціології КПІ ім.Ігоря Сікорського

2. <http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua/> - Вісник КПІ ім. Ігоря Сікорського. Соціологія. Політологія. Право.

3. <http://i-soc.com.ua/journal/content.php> – Соціологія: теорія, методи, маркетинг.

4. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.

5. <https://prometheus.org.ua/> – Онлайн-курси України та світу.

6. <http://www.sociology.kpi.ua/literature> - Література на сайті кафедри соціології.
 7. <http://www.sau.kiev.ua/literature.html> - Соціологічна асоціація України
 8. <http://i-soc.kiev.ua> - Інститут соціології НАН України

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

5.1 Лекційні заняття

Лекції із застосуванням інформативно-рецептивних методів, евристичних бесід, елементів навчальної дискусії, елементів проблемного викладу матеріалу.

Лекційні заняття за темами:

- 1.1 Передумови виникнення соціології як науки.
- 1.2 Соціологічне знання та погляди щодо розвитку соціології в працях О.Конта та його послідовників
- 2.1 Особистість у системі соціальних зв'язків. Людина і суспільство: статусний та рольовий набір
- 2.2 Соціалізація особистості
- 3.1 Суспільство як соціальна система.
- 3.2 Соціальна структура суспільства та соціальна стратифікація

N з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань
Розділ 1. Соціологія як самостійна наука	
1	Тема 1.1 Передумови виникнення соціології як науки Логіка виникнення соціології. Розвиток поглядів на суспільство і людину. Соціальна філософія як попередниця соціології. Зміна уявлень про можливості вивчення суспільства і людини в добу Нового часу. Поняття соціології. Основні підходи до розуміння суспільства: мікро-, мезо-, макро- і мегарівні дослідження соціумів. Соціологія як наука про соціальні спільноти. Українські спільноти-громади. Розуміння соціології як громадознавства в українській соціогуманитарній науці. Типи соціальних спільнот та відмінності між ними. Людство як мегаспільнота. Зростання суб'єктності соціальних спільнот. Соціальні інститути як механізми самоорганізації спільного життя людей та їхні різновиди. Функції соціальних інститутів та їхнє місце в житті суспільства. Соціальні інститути сучасного суспільства, специфіка їхнього розвитку в Україні. Завдання на СРС: Чому і коли виникає соціологія як специфічна галузь наукового знання? У чому відмінність соціології від інших суспільних наук? Чому і коли виникає соціологія як самостійна наука?
2	Тема 1.2 Соціологічне знання та погляди щодо розвитку соціології в працях О.Конта та його послідовників О. Конт – засновник соціології. Обґрунтування О. Контом необхідності нової науки про суспільство. Класифікація наук та місце в ній соціології. Соціальна статика і соціальна динаміка у вченні О. Конта. Позитивна політика та її зміст. Предмет і методи соціології. Спенсер як продовжувач позитивістської лінії у соціології. Ідея соціальної еволюції. Соціальна політика. Соціологія Е. Дюркгайма та її суперечливий характер. Причинний і функціональний аналіз. Поняття норми і патології. Соціальні факти. Колективні уявлення. Соціологізм Е. Дюркгайма. Соціальна солідарність та аномія. Е. Дюркгайм про самогубство як соціальне явище та його причини. Концепція релігії та моралі. Роль Е.Дюркгайма в історії соціологічної думки. Антипозитивістський напрям у класичній соціології. Завдання на СРС: Які історичні умови і теоретичні передумови сприяли розвитку соціологічної науки? В чому основні принципи позитивізму і неопозитивізму? Яка роль О.Конта у виникненні соціології як науки? Які соціологічні переконання Г.Спенсера, Е.Дюркгайма?

3	Тема 1.3 Історія становлення та розвитку західної соціології: головні напрями та соціологічні школи XIX-XX ст. Позитивістсько-натуралістичний напрям у соціології. Соціальний дарвінізм. Расово-антропологічна школа. Географічний напрям. Основні принципи позитивізму. Соціологічна концепція марксизму та її критичний аналіз у працях К. Поппера, Р. Арона, П. Сорокіна й П. Монсона. Соціологічний психологізм та його напрями: психологічний еволюціонізм, психологія натовпу, істиктивізм. Два основні напрями соціологічної думки другої половини XIX ст. та їхні специфічні риси. Стан розвитку та специфічні риси розвитку соціології в добу глобалізації. Основні парадигми сучасного соціологічного знання та його структура. Теоретична соціологія: структурні та інтерпретативні парадигми. Структурний функціоналізм. Соціальна система та її складники. Проблема соціальної інтеграції. Соціологія конфлікту. Конфлікт як постійний, органічний внутрішній стан соціальної системи. Символічний інтеракціонізм. Поняття соціальної взаємодії. Феноменологічна соціологія. Основні принципи феноменологічного підходу до розуміння і пояснення соціальної реальності. Інтегральна соціологія П. Сорокіна. Теорія соціокультурної динаміки. Соціологічні теорії останньої чверті XX – початку XXI ст. Творчий внесок П. Сорокіна в розвиток сучасної соціології. Завдання на СРС: До якого напрямку в соціології належить французький соціолог Ж. А. де Гобіно? Хто започатковує географічний напрям у соціології? Кому належить вислів "суспільно-економічна формація"? Які течії входять до соціологічного психологізму? Назвіть основні положення соціального дарвінізму. Перелічіть основні положення концепцій географічного напрямку в соціології. Назвіть основні положення концепцій расово-антропологічної школи в соціології. Намалуйте схему будови суспільства згідно з ученням К. Маркса. Розкрийте суть психологічного еволюціонізму. Охарактеризуйте основні положення психології натовпу Г. Лебона. Які течії, школи і напрями існують в сучасній західній соціології? Назвіть прізвища соціологів, які представляють структурний функціоналізм. Назвіть прізвища соціологів — представників конфліктології парадигми в соціології. Назвіть прізвища соціологів, що належать до символічного інтеракціонізму. Назвіть прізвища соціологів, які розробляли феноменологічну соціологію. Які три основні школи репрезентують західну емпіричну соціологію Другої половини XX ст.? Яку назву має соціологічне вчення П. Сорокіна?
4	Тема 1.4 Історія становлення та розвиток соціологічної думки в Україні Джерела вітчизняної протосоціології. Соціальна думка України кінця XVI – початку XVII ст. Соціальна філософія Г. Сковороди. Український фольклор, література і публіцистика як джерела соціології. Початки української соціології. Характерні риси розвитку української соціології кінця XIX – початку XX ст. Соціологічні аспекти праць українських філософів, істориків, економістів, правників, географів, статистиків. Соціологічні студії у рамках Наукового товариства ім. Т. Шевченка. Завдання на СРС: Перелічіть праці видатних українських мислителів, які належать до витоків нашої протосоціології. Коли був заснований женевський гурток українських учених – передвісників вітчизняної соціології? Хто входив до його складу? Який метод дослідження соціальних явищ виробив М. Грушевський (подайте його назву)? Назвіть прізвища українських економістів, у працях яких містилася соціологічна тематика. У якому році М. Грушевський повертається з еміграції в Україну? Коли і ким був заснований Український інститут громадознавства у Празі? До якого року існував цей інститут?
Розділ 2. Особистість у системі суспільних відносин	
5	Тема 2.1 Особистість у системі соціальних зв'язків

	Предмет дослідження соціології особистості. Ключові поняття і категорії соціології особистості: людина, індивід, особистість, індивідуальність. Основні проблеми соціології особистості. Філософське-соціологічні уявлення про особистість. П'ять антропологічних версій розгляду людини. Людина в соціобіології, марксистській концепції, позитивізмі, "розуміючій" соціології. Фройдизм і неофройдизм про особистість та її становлення. Людина в концепціях символічного інтеракціонізму та феноменологічної соціології. Біхевіоризм і проблема особистості. Теоретична модель соціальної структури особистості П. Сорокіна. Теорії соціальної установки. Диспозиційна теорія саморегуляції поведінки індивіда. Концепція соціального характеру. Модальна особа. Теорія "дзеркального "Я". Процес навчання ролям особистості, чинники та фактори, які визначають цей процес. «Психодрама» Дж.Морено та її характеристики. Набуті та вроджені соціальні статуси. Рольова поведінка. Концепція драматичного рольового уявлення І.Гофмана. Рольові конфлікти і їх наслідки. Неадекватна рольова підготовка. Рольова напруга. Раціоналізація, розподіл та регулювання ролей. Завдання на СРС: Назвіть основні проблеми, які вивчає соціологія особистості. В чому полягає відмінність термінів: людина, індивід, особистість, індивідуальність. Охарактеризуйте специфіку соціологічного підходу до вивчення особистості. Назвіть основні положення соціологічної концепції В. Парето. Розкрийте зміст понять «потреби», «інтереси», «мотиви». Назвіть основні потреби особистості та розкрийте їхній взаємозв'язок. Викладіть основні положення теорії референтних груп. Дайте визначення поняттям: «соціальна позиція», «соціальний статус», «соціальна роль». В чому полягає відмінність між рольовими вимогами і рольовими очікуваннями? Дайте характеристику статусно-рольовій орієнтації особистості. Наведіть приклади. Наведіть приклад статусно-рольового набору особистості. В чому відмінність «вроджених» і «набутих» соціальних статусів (поясніть на прикладах)?
6	Тема 2.2 Соціалізація особистості Характерні риси особистості та її внутрішня духовна структура. Потреби, інтереси, мотиви й цінності. Соціальна типологія особистості. Проблема соціалізації, соціальної адаптації та інтеріоризації. Ресоціалізація особистості в перехідних суспільствах. Первинна і вторинна соціалізація, рівень соціалізації. Професіоналізація. Основні агенти соціалізації (сім'я, контактні групи, освіта, культура і тому подібне). Соціальна відповідальність. Особистість в добу глобальних трансформацій. Завдання на СРС: Дайте визначення поняттю «соціалізація» і розкрийте його сутність. Як співвідносяться між собою соціалізація і девіація? Агенти соціалізації: сутність, типологія, основна характеристика. Розкрийте сутність поняття «атрибути соціалізації і соціального статусу». В чому полягає самореалізація особистості?
7	Тема 2.3 Соціальна взаємодія, соціальні відносини та соціальні зв'язки. Соціальні стосунки і соціальна взаємодія. Види соціальної взаємодії. Теорія соціальної дії. Моделі модифікації за Т.Парсонсом. Типи соціальної дії Ю.Хабермаса. Соціальна взаємодія в теорії П.Сорокіна. Діяльнісна соціологія (М.Арчер, П.Штомпка, П.Бурдье). Соціальні зв'язки: основні елементи та форми. Поведінка, як форма діяльності. Соціальні відносини та соціальні зв'язки. Завдання на СРС: Дайте визначення поняттю «соціальна дія» у характеристиці М. Вебера. Розкрийте зміст положення М. Вебера про соціальну дію та її типи. Назвіть основні положення соціальної політики і влади М. Вебера. В чому полягає сутність соціальної взаємодії. Хто з вчених-соціологів займалися дослідженням проблем соціальної взаємодії? Як і за яких обставин виникають соціальні відносини? В чому і як проявляється соціальна поведінка?
8	Тема 2.4. Соціальні групи та їх класифікація

	Поняття “Соціальна спільнота”. Основні види соціальних спільнот (шари, круги, групи, класи, суспільства). Соціальна верства, її особливості. Група як соціальна система: цілі, структура, ресурси. Роль і види соціальних груп, основні ознаки. Малі і великі групи. Інструментальні і експресивні групи. Внутрішньогрупова взаємодія. Групи в економічній діяльності. Організація як цільова група. Завдання на СРС: Що таке «соціальна спільнота»? Що являють собою великі соціальні спільноти? Які Ви знаєте види соціальних груп, в чому їх різниця? Які основні ознаки малої соціальної групи? В чому полягає різниця між формальними і неформальними групами?
--	--

Розділ 3 Суспільство та його структура

9	Тема 3.1 Суспільство як соціальна система Суспільство і природа "Парадигма людської винятковості" та її спростування в альтернативній соціології. Інвайронментальна соціологія, її зміст і соціальне значення. Глобальна екологічна криза та діяльність Римського клубу з метою її попередження. Коеволюція природи і суспільства. Системний підхід до суспільства в соціології. Системно-механістичні уявлення про суспільство. Соціологія В. Парето та її основні положення. Системно-органістичні уявлення про суспільство. Синтезований підхід до суспільства у працях Ф. Тьонніса та Е. Дюркгейма. Суспільство в марксистській соціології. Суспільна система в ситуації постмодерну. Визначення суспільства та його ознаки. Основні рівні системного підходу до суспільства (мега-, макро-, мезо- та мікрорівні). Структура суспільства як цілісної системи. Джерела та характер суспільного розвитку. Поняття соціальних змін та їхні рушії. Ендо- та екзогенні чинники в розвитку суспільства. Еволюція і революція. Соціальна революція та реформи. Причини суспільного розвитку в різних соціологічних школах і напрямках. Ідея прогресу та її критика наприкінці ХХ ст. Альтернативи ідеї прогресу. Циклічно-хвильовий підхід та його розвиток у сучасних соціологічних концепціях. Формування єдиної глобальної системи. Завдання на СРС: Що таке суспільство і які його основні ознаки? Які підсистеми включає в себе суспільство? За якими критеріями відбувається типологізація суспільства? В чому особливість формаційного підходу до типологізації суспільства? В чому сутність цивілізаційного підходу до типологізації суспільства?
10	Тема 3.2 Соціальна структура суспільства та соціальна стратифікація Поняття соціальної структури. Соціальна структура суспільства, підстави для виділення видів структур. Основні елементи соціальної структури: класи, верстви, малі та великі соціальні групи. Соціальні спільноти. Декласовані елементи. Соціально-демографічна, соціально-професійна, соціально-територіальна, соціально-етнічна, тендерна та інші характеристики соціальної структури. Соціальна диференціація та соціальна інтеграція. Теорія соціальної стратифікації. Джерела і функції соціальної стратифікації. Стратифікаційні моделі соціальної нерівності. Типи стратифікаційних систем, напрями їх еволюції. “Відкрите” суспільство. Соціальна нерівність, стратифікація. Економічна нерівність і роль “середнього класу” в сучасному суспільстві. Тенденції зміни соціальної структури суспільства у сучасних умовах. Соціальна структура українського суспільства. Завдання на СРС: Дайте визначення поняттям «соціальна структура» і «соціальна нерівність». Назвіть основні види та елементи соціальної структури суспільства. Які функції соціальної структури суспільства? Які основні критерії соціальної нерівності? Що являє собою соціальна група і які основні типи соціальних груп? В чому особливості та які тенденції розвитку соціальної структури в Україні сьогодні? В чому різниця класового і стратифікаційного підходів у визначенні соціальної структури суспільства? Що знаходиться в основі соціальної стратифікації суспільства? Що розуміють під соціальною мобільністю? Назвіть основні типи стратифікаційних систем та охарактеризуйте кожен з них. Назвіть основні наукові підходи до аналізу поняття маргінальності. В чому полягає функція і роль середнього класу в суспільстві? Проаналізувати динаміку соціальної стратифікації українського суспільства.

11	Тема 3.3 Соціальний клас в соціологічному вимірі Соціологічний підхід до розуміння класів. Теорія класів К.Маркса. Класи в роботах М.Вебера. Типологія класової системи в США запропонована американським соціологом Л.Уорнером. Європейська та американська традиція в розумінні класів. Класові конфлікти. Нормативістський та релятивістський підходи до вивчення «середнього класу. Роль та місце “середнього класу” в сучасному суспільстві. Завдання на СРС: Які існують моделі класового розподілу суспільства? В чому особливість класової теорії К.Маркса? Охарактеризуйте класову теорію американського соціолога Еріка Оліна Райта. В чому особливість класової теорії британського вченого Френка Паркіна? Що являє собою класовий конфлікт? Охарактеризуйте проблеми формування середнього класу в Україні.
12	Тема 3.4 Соціальна мобільність як динамічна характеристика суспільного життя Соціальна мобільність, її види, канали (соціальні ліфти) здійснення мобільності. Вертикальна та горизонтальна мобільність. Групова та індивідуальна мобільність. Можливості здійснення соціальної мобільності в сучасному суспільстві. Коефіцієнт мобільності. Діапазон мобільності. Об'єм і крок мобільності. Дистанція мобільності. Напрямок мобільності. Міжпоколінна та всередині поколінна мобільність. Коефіцієнт мобільності. Класові імобільність. Миграція населення. Завдання на СРС: Хто ввів поняття «соціальна мобільність» в соціологічний обіг? Назвіть основні канали, фільтри, принципи соціальної мобільності. Які існують види соціальної мобільності? Охарактеризуйте закони соціальної мобільності. В чому специфіка соціальної мобільності маргінальних верств населення?
13	Тема 3.5 Бідність та соціальна нерівність Соціальна нерівність, стратифікація. Економічна нерівність в сучасному суспільстві. Історія проблеми нерівності. Дослідження рівня та якості життя в соціологічній практиці. Вимірювання бідності. Економічні, політичні та соціальні показники бідності. Мінімальний споживчий кошток. Прожитковий мінімум. Мінімальна заробітна плата. Три рівні бідності за Л.Гордоном. Завдання на СРС: Що таке бідність? Охарактеризуйте економічні, політичні та соціальні показники бідності. Глобальна нерівність: причини та наслідки. Назвіть основні методи дослідження соціальних процесів: нерівність, бідність, поляризація. Розкрийте взаємозв'язок проблеми нерівності в доходах та проблеми бідності. Проаналізуйте чинники, що зумовлюють диференціацію доходів населення.
14	Тема 3.6 Особливості соціальних інститутів як спеціальних утворень суспільства Зміст поняття "соціальний інститут". Типи інститутів. Основні ознаки соціального інституту. Функції соціальних інститутів. Основні соціальні інститути сучасного суспільства. Релігія як соціальний інститут і її місце в сучасному українському суспільстві. Держава і суспільство, тенденції розвитку їх взаємодії. Інституційні зміни. “Громадянське суспільство”. Сім'я як соціальний інститут і мала соціальна група. Специфіка соціологічного вивчення сім'ї. Дослідження сім'ї в радянській соціології. Деінституціоналізація сучасної сім'ї. Сім'я як соціальна система. Основні категорії соціологічного дослідження сім'ї: умови життя, структура сім'ї, функції сім'ї. Основні форми сім'ї та різновиди шлюбу (нуклеарна і розширена сім'я; моногамія і полігамія, груповий шлюб; патріархальні й матріархальні родини, егалітарна сімейна система тощо). Соціальні та індивідуальні функції сім'ї. Основні підходи до вивчення сім'ї в соціологічній думці: інтеракціоністський, конфліктологічний, структурно-функціоналістський, ситуаційний, інституціональний тощо. Сім'я у соціобіології. Тенденції розвитку сучасної сім'ї (світовий і вітчизняний досвід). Сучасна сім'я в Україні: стан, тенденції розвитку, перспективи. Основні індикатори становища сімей в Україні. Демографічні аспекти та загальний стан сімейно-шлюбних взаємин на початку XXI ст. Завдання на СРС: Що таке «соціальний інститут»? Які функції виконують соціальні інститути? Чи може суспільство існувати без соціальних інститутів? Які основні види соціальних інститутів Ви знаєте? В чому полягає їх специфіка? Що являє собою сім'я як соціальний інститут? В чому проявляються соціальні функції сім'ї? Які соціальні функції

	релігії? Як і чому виникають політичні відносини в суспільстві? Що являють собою громадянське суспільство та правова держава? В чому сутність соціальної держави?
Розділ 4 Методологія і методи соціологічного дослідження	
15	Тема 4.1 Соціологічне дослідження як вид соціально-наукового пізнання Місце та значення прикладних соціологічних досліджень у суспільних науках. Теоретична і прикладна соціології: їхня єдність і відмінності. Взаємозв'язок фундаментального і прикладного соціологічного знання. Місце соціологічної інформації в системі державного управління та в соціальній сфері. Фактори й умови, що визначають значимість і необхідність прикладних соціологічних досліджень у сучасному суспільстві. Предмет і метод прикладної соціології. Прикладна соціологія як наукова і навчальна дисципліна: відмінності й особливості її реалізації в науковому і навчальному процесі. Функції прикладних соціологічних досліджень: інформаційна, управлінська, прогностична, просвітня, контрольна, пропагандистська. Емпірична соціологія та її основні школи: гарвардська, колумбійська та чиказька. Українська емпірична соціологія: історія та сучасність Поняття якості соціологічної інформації. Первинна та вторинна соціологічна інформація. Методологічні проблеми методів збору та обробки інформації. Поняття надійності та валідності методів дослідження. Поняття обґрунтованості, об'єктивності, точності, повноти та істинності даних. Організаційно-процедурне забезпечення якості результатів дослідження. Методи валідації у соціологічному дослідженні. Контроль за якістю соціологічної інформації на всіх етапах соціологічного дослідження. Особливості оцінки якості даних в якісному дослідженні. Поняття професійної етики соціолога-дослідника. Проблема відповідальності соціолога. Основні етичні принципи, що закладені в Кодексі професійної етики соціолога Соціологічної асоціації України. Завдання на СРС: Що означає термін "метод"? Перелічіть основні методи соціологічних досліджень. Хто був автором першого зафіксованого в літературі експерименту? У чому цей експеримент полягав? Що таке: а) стратегічний план; б) робочий план соціологічного дослідження?
16	Тема 4.2. Загальна характеристика методів соціологічного дослідження: якісна та кількісна парадигми Класифікація методів збору соціологічної інформації. Критерії класифікації методів соціологічних досліджень. Взаємозв'язок мети дослідження та методів. Кількісні методи в соціології: їх переваги та обмеження. Соціологічні опитування та їх різновиди: поштові опитування, телефонні опитування, індивідуальні та групові опитування; експертні опитування; моніторингові опитування як різновид вивчення громадської думки; експрес-опитування. Контент-аналіз як кількісний метод соціологічного дослідження. Якісні методи в соціології та сфери їх застосування. Метод фокус-груп. Поглиблене (глибинне) інтерв'ю. Соціологічний експеримент. Метод спостереження та його особливості. Тестові методики. Пізнавальні можливості кожного з методів. Завдання на СРС: Назвіть якісні методи соціологічного дослідження. Як Ви розумієте поняття "репрезентативність"? Яку роль воно виконує у соціології? Які методи соціологічних досліджень соціологія запозичила з природничих наук? Назвіть і опишіть їх. Кому належить і в чому полягає ідея використання експерименту в соціальних науках? Як співвідносяться між собою стратегічний і робочий плани соціологічного дослідження? Якими є основні блоки робочого плану соціологічного дослідження? Коли і в яких випадках використовуються якісні методи соціологічного дослідження?
17	Тема 4.3 Програма соціологічного дослідження Підготовка до проведення соціологічного дослідження. Виявлення проблемної ситуації. Поняття проблеми в соціології. Формулювання проблеми дослідження. Розробка програми соціологічного дослідження: загальні правила і процедури. Основні вимоги до складання програми. Функції програми соціологічного дослідження. Структура програми соціологічного

	дослідження: складові компоненти. Методологічний компонент програми та його зміст: формулювання теми, мети дослідження та його основних завдань, визначення об'єкта (за критерієм носія проблеми та за критерієм загальної проблеми) і предмета дослідження, здійснення теоретичної інтерпретації та практичної операціоналізації понять, формулювання гіпотез-підстав і гіпотез-наслідків для проведення дослідження. Правила розрахунку та обґрунтування вибірки. Генеральна і вибіркова сукупність. Одиниця аналізу в соціологічному дослідженні. Поняття репрезентативності. Різновиди вибірок. Методи механічної і квотної вибірок. Параметри квоти. Розрахунок об'єму вибірки. Опитування та його різновиди. Анкетування і його технічний інструментарій. Структура анкети. Вимоги до розроблення і побудови анкети. Способи побудови питань анкети. Види питань: закриті, відкриті, напівзакриті. Форми розміщення питань в анкеті: лінійна, таблична, шкальна. Прийоми кодування анкети. Якісні методи соціологічного дослідження. Основні комп'ютерні програми обробки первинної соціологічної інформації. Стратегічний і робочий плани соціологічного дослідження. Завдання на СРС: Назвіть основні етапи проведення соціологічних досліджень. Що таке "проблема"? Дайте визначення цього поняття. Намалюйте у вигляді схеми структуру програми соціологічного дослідження. Що таке "гіпотеза" в соціології? Які види гіпотез Ви знаєте? Розшифруйте вираз "інтерпретація понять". Де і коли вживається ця процедура? Наведіть приклад проблемної ситуації на виробництві, яка може дати поштовх до соціологічного дослідження. Методологічна частина програми соціологічного дослідження містить у собі певні складові. Намалюйте схему структури цієї частини програми і розкрийте на прикладі зміст її складників. Здійсніть інтерпретацію поняття "молодіжні проблеми". Які правила існують у соціології для переведення проблемної ситуації у проблему соціологічного дослідження? Наведіть приклад із виробничої сфери життєдіяльності людей. Назвіть основні функції програми соціологічного дослідження, розкрийте їхній зміст і взаємозв'язок на конкретному прикладі. Сформулюйте проблему, мету і завдання соціологічного дослідження молодіжної злочинності та її основних причин. Сформулюйте гіпотезу-підставу і гіпотези-наслідки причин зростання злочинності серед молоді та підлітків. Сформулюйте гіпотези соціологічного дослідження причин плинності кадрів на промисловому підприємстві.
18	Тема 4.3 Анкета соціологічного дослідження: формулювання питань Логічна й організаційна структура анкети. Класифікація питань анкети. Загальні та часткові питання. Застосування питань-фільтрів. Питання в формі таблиць. Контактні та буферні питання. Основні функції питання (індикаторна, комунікативна і вимірювальна). Звернення до респондента та інструкція щодо заповнення анкети. Демографічний блок анкети. Правило лійки. Вимоги, пропоновані до анкетних питань. Композиція і технічне оформлення анкети. Графічне оформлення. Пілотаж опитувальника. Завдання на СРС: Види і профілактика помилок, зв'язаних з порушенням логічної структури питання (ефект навіювання, невідповідність інформованості респондента, тенденційні питання, неадекватність позначення адресата). Проблеми, що виникають при проведенні опитування (проблема „тих, що не відповіли”, проблема нещирості респондентів, проблема «неякісності поля», етичні проблеми).

Семінарські (практичні) заняття

Семінарські заняття у формі комбінованого опитування, опитування із застосуванням методу самооцінки, тестування, використання наочних методів демонстрації та ілюстрації, застосування репродуктивного методу.

Семінарські заняття за темами:

2.4 Соціальні групи та їх класифікація

3.3 Соціальний клас в соціологічному вимірі

4.3 Програма соціологічного дослідження.

4.4 Анкета соціологічного дослідження: формулювання питань

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань
-------	---

Розділ 1. Соціологія як самостійна наука Історія становлення та розвитку соціології	
1	Тема 1.1 Передумови виникнення соціології як науки 1. Визначення об'єкту та предмету соціології. 2. Структура соціологічної системи знання. 3. Рівні соціологічного знання: макро- та мікросоціологія, теорії середнього рівня. 4. Основні функції соціології як науки та їх сутність. 5. Соціальні закони та категорії соціології як науки. 6. Місце соціології в структурі сучасного знання, співвідношення з іншими науками. Завдання на СРС: Чому і коли виникає соціологія як специфічна галузь наукового знання? У чому відмінність соціології від інших суспільних наук? Чому і коли виникає соціологія як самостійна наука? У чому полягає специфіка визначення об'єкту соціології, виходячи з різноманіття теоретичних парадигм? Поняття “соціальне” і його роль в соціологічному пізнанні? Чому соціологію називають міждисциплінарною наукою? Яку роль в суспільному розвитку відіграє соціологія?
2	Тема 1.2 Соціологічне знання та погляди щодо розвитку соціології в працях О.Конта та його послідовників 1. О.Конт як засновник позитивізму в соціології. Класифікація наук. Закон трьох стадій розвитку людського інтелекту. 2. Теорія соціальної еволюції Г.Спенсера. 3. Соціальні факти Е.Дюркгейма. Теорія аномії Е.Дюркгейма 4. М.Вебер як соціолог капіталізму. Теорія соціальної дії М.Вебера. 5. К.Маркса як засновник конфліктного розвитку суспільства. 6. Німецька формальна соціологія (Г.Зіммель, Ф.Тьоніс). Завдання на СРС: Які історичні умови і теоретичні передумови сприяли розвитку соціологічної науки? Яка роль О.Конта у виникненні соціології як науки? В чому основні принципи позитивізму і неопозитивізму? Які соціологічні переконання Г.Спенсера, Е.Дюркгейма? Як визначає М.Вебер соціальну дію? Чому не будь яка людська дія є соціальною? Вам, очевидно, відоме твердження М.Вебера про зростаючу раціональність у розвитку суспільства. Прокоментуйте чотири типи соціальної дії у вченні М.Вебера та сучасний стан суспільства з позиції ідеї раціональності. Ф.Тьоніс вважав, що з часом спільноти поступляться місцем раціоналізованим суспільствам. Чи мав він рацію? Хто є автором вислову всезагальний консенсус? Що означає вислів „homo duplex” і кому із соціологів він належить?
3	Тема 1.3 Історія становлення західної соціології: головні напрями та соціологічні школи XIX-XX ст. 1. Географічна школа 2. Расово-антропологічна школа 3. Соціальний дарвінізм 4. Організмична школа 5. Теорія структурного функціоналізму. 6. Конфліктологічна парадигма. 7. Теорія символічного інтеракціонізму. 8. Теорія соціального обміну. Завдання на СРС: До якого напрямку в соціології належить французький соціолог Ж. А. де Гобіно? Хто започатковує географічний напрям у соціології? Кому належить вислів "суспільно-економічна формація"? Які течії входять до соціологічного психологізму? Назвіть основні положення соціального дарвінізму. Перелічіть основні положення концепцій географічного напрямку в соціології. Назвіть основні положення концепцій расово-антропологічної школи в соціології. Намалуйте схему будови суспільства згідно з ученням К. Маркса. Розкрийте суть психологічного еволюціонізму. Охарактеризуйте основні положення психології натовпу Г. Лебона. Які течії, школи і напрями існують в сучасній західній соціології? Назвіть прізвища соціологів, які представляють структурний функціоналізм. Назвіть прізвища соціологів — представників конфліктологічної парадигми в соціології. Назвіть прізвища соціологів, що

	належать до символічного інтеракціонізму. Назвіть прізвища соціологів, які розробляли феноменологічну соціологію. Які три основні школи репрезентують західну емпіричну соціологію Другої половини XX ст.? Розкрийте суть соціологічного вчення П. Сорокіна?
4	Тема 1.4 Історія становлення соціологічної думки в Україні 1. Соціальна думка України кінця XVI – початку XVII ст. 2. Характерні риси розвитку української соціології кінця XIX – початку XX ст. 3. Женевський гурток українських соціологів 4. Роль М.Грушевського в розвитку соціології в Україні 5. Соціологія радянського періоду та її криза 6. Сучасний етап розвитку соціологічної науки. З 90-х рр. XX ст. Завдання на СРС: Соціологічні аспекти творів українських істориків (М.Грушевський, М.Костомаров, В.Антонович, М.Драгоманов). Соціологічні аспекти праць українських економістів (М.Ковалевський, М. Туган-Барановський). Соціологічні аспекти праць українських правників (С.Дністрянський, Б.Кістяківський) Дайте коротку характеристику праць українських соціологів, які входили до женевського гуртка у 80-х роках XIX ст. Дайте загальну характеристику соціологічних аспектів праць українських філософів XIX – початку XX ст. Розкрийте основний зміст положень історико-соціологічного методу М.Грушевського. Назвіть основні напрями діяльності Українського соціологічного інституту в еміграції. Стан сучасної соціології в системі соціогуманітарного знання. Напрями, що переважають в дослідженнях українських соціологів. Соціологічна асоціація України та її роль у розвитку соціології. Видатні українські соціологи та їх вплив на розвиток вітчизняної соціологічної думки.
Розділ 2. Особистість у системі суспільних відносин	
5	Тема 2.1 Особистість у системі соціальних зв'язків 1. Специфіка соціологічного підходу до дослідження особистості. 2. Біологічна природа та соціальна сутність людини. 3. Рольова теорія: поняття „соціальна роль” і „соціальний статус”. 4. Соціальні статуси: запропоновані і набуті. 5. Рольове напруження та конфлікти. Завдання на СРС: Назвіть основні проблеми, які вивчає соціологія особистості. В чому полягає відмінність термінів: людина, індивід, особистість, індивідуальність. Охарактеризуйте специфіку соціологічного підходу до вивчення особистості. Назвіть основні положення соціологічної концепції В. Парето. Розкрийте зміст понять «потреби», «інтереси», «мотиви». Назвіть основні потреби особистості та розкрийте їхній взаємозв'язок. Викладіть основні положення теорії референтних груп. Дайте визначення поняттям: «соціальна позиція», «соціальний статус», «соціальна роль». В чому полягає відмінність між рольовими вимогами і рольовими очікуваннями? Дайте характеристику статусно-рольовій орієнтації особистості. Наведіть приклади. Наведіть приклад статусно-рольового набору особистості. В чому відмінність «вроджених» і «набутих» соціальних статусів (поясніть на прикладах)?
6	Тема 2.2 Соціалізація особистості 1. Процес соціалізації та його характеристики. Фактори розвитку особистості. 2. Основні теорії соціалізації особистості. Теорія “дзеркального Я” Ч.Кулі.Поняття “Узагальненого іншого” Герберта Міда.Етапи соціалізації особистості. 3. Первинна та вторинна соціалізації. 4. Десоціалізація та ресоціалізація. Соціальна адаптація та інтеріоризація. 5. Агенти та інститути соціалізації. Завдання на СРС: Дайте визначення поняттю «соціалізація» і розкрийте його сутність. Як співвідносяться між собою соціалізація і девіація? Агенти соціалізації: сутність, типологія, основна характеристика. Розкрийте сутність поняття «атрибути соціалізації і соціального статусу». В чому полягає самореалізація особистості?
7	Тема 2.3. Соціальна взаємодія, соціальні відносини та соціальні зв'язки. 1. Соціальні контакти та їх види.

	- Соціальна дія: форми та види. - Соціальна взаємодія та соціальні відносини. - Формування відносин залежності та влади - Соціальні зв'язки. Завдання на СРС: Дайте визначення поняттю «соціальна дія» у характеристиці М. Вебера. Розкрийте зміст положення М. Вебера про соціальну дію та її типи. Назвіть основні положення соціальної політики і влади М. Вебера. В чому полягає сутність соціальної взаємодії? Хто з вчених-соціологів займалися дослідженням проблем соціальної взаємодії? Як і за яких обставин виникають соціальні відносини? В чому і як проявляється соціальна поведінка?
8	Тема 2.4. Соціальні групи та їх класифікація - Група, як соціальна система: цілі, структура, ресурси. - Види соціальних груп та класифікація груп в суспільстві. - Квазігрупи. - Групова взаємодія та групова динаміка - Поняття «соціальна спільнота» та її ознаки. Завдання на СРС: Що таке «соціальна спільнота»? Що являють собою великі соціальні спільноти? Які Ви знаєте види соціальних груп, в чому їх різниця? Які основні ознаки малої соціальної групи? В чому полягає різниця між формальними і неформальними групами?
Розділ 3 Суспільство та його структура	
9	Тема 3.1 Суспільство як соціальна система - Визначення суспільства та його ознаки. - Еволюція уявлення про суспільство та теорії його походження - Види та типи суспільств в історичному ракурсі. - Характерні особливості сучасного суспільства - Теорії постіндустріального суспільства та постмодернізм Завдання на СРС: Що таке суспільство і які його основні ознаки? Які підсистеми включає в себе суспільство? За якими критеріями відбувається типологізація суспільства? В чому особливість формаційного підходу до типологізації суспільства? В чому сутність цивілізаційного підходу до типологізації суспільства?
10	Тема 3.2 Соціальна структура суспільства та соціальна стратифікація - Двомірний та трьохмірний соціальний простір - Соціальна структура суспільства: основні види та елементи. - Соціальна стратифікація: поняття, види. - Історичні типи стратифікаційних систем та напрямки їх еволюції. - Теорія соціальної стратифікації П.Сорокіна Завдання на СРС: Дайте визначення поняттям «соціальна структура» і «соціальна нерівність». Назвіть основні види та елементи соціальної структури суспільства. Які функції соціальної структури суспільства? Які основні критерії соціальної нерівності? Що являє собою соціальна група і які основні типи соціальних груп? В чому особливості та які тенденції розвитку соціальної структури в Україні сьогодні? В чому різниця класового і стратифікаційного підходів у визначенні соціальної структури суспільства? Що знаходиться в основі соціальної стратифікації суспільства? Що розуміють під соціальною мобільністю? Назвіть основні типи стратифікаційних систем та охарактеризуйте кожен з них. Назвіть основні наукові підходи до аналізу поняття маргінальності. В чому полягає функція і роль середнього класу в суспільстві? Проаналізувати динаміку соціальної стратифікації українського суспільства.
11	Тема 3.3 Соціальний клас в соціологічному вимірі - Соціологічні теорії класів - Європейська та американська традиції розуміння класів. - Нормативістський та релятивістський підходи до вивчення «середнього класу». - Середній клас та його характеристики - Класова структура українського суспільства. Завдання на СРС: Які існують моделі класового розподілу суспільства? В чому особливість класової теорії К.Маркса? Охарактеризуйте класову теорію американського соціолога Еріка Оліна Райта. В чому особливість класової теорії британського вченого Френка Паркіна? Що

	являє собою класовий конфлікт? Охарактеризуйте проблеми формування середнього класу в Україні.
12	Тема 3.4 Соціальна мобільність як динамічна характеристика суспільного життя 1. Соціальна мобільність та її характеристики. 2. Види та типи соціальної мобільності. 3. Канали здійснення вертикальної соціальної мобільності за П.Сорокіним. 4. Індивід та соціальна мобільність. 5. Міграція в сучасному суспільстві Завдання на СРС: Хто ввів поняття «соціальна мобільність» в соціологічний обіг? Назвіть основні канали, фільтри, принципи соціальної мобільності. Які існують види соціальної мобільності? Охарактеризуйте закони соціальної мобільності. В чому специфіка соціальної мобільності маргінальних верств населення?
13	Тема 3.5 Бідність та соціальна нерівність 1. Соціальна нерівність в сучасному суспільстві 2. Абсолютна та відносна бідність. 3. Вимірювання бідності Л.Гордона. 4. Коефіцієнти концентрації доходів Лоренца та Джині. 5. Маргіналізація суспільства Завдання на СРС: Що таке бідність? Охарактеризуйте економічні, політичні та соціальні показники бідності. Глобальна нерівність: причини та наслідки. Назвіть основні методи дослідження соціальних процесів: нерівність, бідність, поляризація. Розкрийте взаємозв'язок проблеми нерівності в доходах та проблеми бідності. Проаналізуйте чинники, що зумовлюють диференціацію доходів населення.
14	Тема 3.6 Особливості соціальних інститутів як спеціальних утворень суспільства. 1. Інституціоналізація як соціальний феномен. 2. Види соціальних інститутів та їх основні ознаки. 3. Функції соціальних інститутів. 4. Основні соціальні інститути сучасного суспільства 5. Сім'я як соціальний інститут та її основні характеристики. Завдання на СРС: Що таке «соціальний інститут»? Які функції виконують соціальні інститути? Чи може суспільство існувати без соціальних інститутів? Які основні види соціальних інститутів Ви знаєте? В чому полягає їх специфіка? Що являє собою сім'я як соціальний інститут? В чому проявляються соціальні функції сім'ї? Які соціальні функції релігії? Як і чому виникають політичні відносини в суспільстві? Що являють собою громадянське суспільство та правова держава? В чому сутність соціальної держави?
Розділ 4 Методологія і методи соціологічного дослідження	
15	Тема 4.1 Соціологічне дослідження як вид соціально-наукового пізнання 1. Емпіричний та теоретичний рівні наукового пізнання. 2. Методологічне значення взаємозв'язку рівнів соціологічного знання. 3. Специфіка методології та методів емпіричного дослідження. 4. Поняття технологія, техніка та процедура соціологічного дослідження. 5. Вплив методології та методів на вірогідність результатів дослідження та наукових висновків. Завдання на СРС: Що означає термін "метод"? Перелічіть основні методи соціологічних досліджень. Хто був автором першого зафіксованого в літературі експерименту? У чому цей експеримент полягав? Що таке: а) стратегічний план; б) робочий план соціологічного дослідження?
16	Тема 4.2 Загальна характеристика методів соціологічного дослідження: якісна та кількісна парадигми 1. Класифікація методів збирання соціологічної інформації: якісна та кількісна парадигми. 2. Кількісні методи в соціології: їх переваги та обмеження. 3. Якісні методи в соціології та сфери їх застосування. 4. Методи збору соціологічної інформації та їх характеристика.

	Завдання на СРС: Специфіка наукового спостереження. Соціальний експеримент. Аналіз документів: нормативні вимоги, типи документів. Контент-аналіз: стан та перспективи.
17	Тема 4.3 Програма соціологічного дослідження. 1. Підготовка до проведення соціологічного дослідження та його етапи 2. Програма соціологічного дослідження: вимоги до розробки 3. Функції програми соціологічного дослідження 4. Основні складники теоретико-методологічної частина програми. 5. Процедурно-методичний компонент програми соціологічного дослідження. Завдання на СРС: Назвіть основні етапи проведення соціологічних досліджень. Що таке "проблема"? Дайте визначення цього поняття. Намалюйте у вигляді схеми структуру програми соціологічного дослідження. Що таке "гіпотеза" в соціології? Які види гіпотез Ви знаєте? Розшифруйте вираз "інтерпретація понять". Де і коли вживається ця процедура? Наведіть приклад проблемної ситуації на виробництві, яка може дати поштовх до соціологічного дослідження. Методологічна частина програми соціологічного дослідження містить у собі певні складові. Намалюйте схему структури цієї частини програми і розкрийте на прикладі зміст її складників. Здійсніть інтерпретацію поняття "молодіжні проблеми". Які правила існують у соціології для переведення проблемної ситуації у проблему соціологічного дослідження? Наведіть приклад із виробничої сфери життєдіяльності людей. Назвіть основні функції програми соціологічного дослідження, розкрийте їхній зміст і взаємозв'язок на конкретному прикладі. Сформулюйте проблему, мету і завдання соціологічного дослідження молодіжної злочинності та її основних причин. Сформулюйте гіпотезу-підставу і гіпотези-наслідки причин зростання злочинності серед молоді та підлітків. Сформулюйте гіпотези соціологічного дослідження причин плинності кадрів на промисловому підприємстві.
18	Тема 4.4. Анкета соціологічного дослідження: формулювання питань 1. Логічна і організаційна структура анкети. 2. Класифікація питань анкети. 3. Основні функції питання (індикаторна, комунікативна і вимірювальна). 4. Звернення до респондента та інструкція щодо заповнення анкети. 5. Демографічний блок анкети. Завдання на СРС: Види і профілактика помилок, зв'язаних з порушенням логічної структури питання (ефект навіювання, невідповідність інформованості респондента, тенденційні питання, неадекватність позначення адресата). Проблеми, що виникають при проведенні опитування (проблема „тих, що не відповіли”, проблема нещирості респондентів, проблема «неякісності поля», етичні проблеми).

6. Самостійна робота студента

Питання для самостійної роботи для студентів заочної форми навчання прописані для кожного лекційного та практичного завдання. Теми, які не винесені на лекційні та семінарські заняття на самостійне опрацювання.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідуваність і виконання завдань

Для студентів, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, необхідним є активна робота на лекційних заняттях.

Від студентів буде вимагатись активна участь на семінарських заняттях. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних (семінарських) заняттях. Кожне пропущене семінарське заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг студента з дисципліни.

Теми і завдання для семінарських занять передбачені Силабусом, доступні з особистого кабінету студента в системі «Moodle».

На лекціях та семінарських заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням.

Студент на практичному занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлення позиції, читаючи з аркуша паперу знижує якість відповіді та оцінку.

Неформальна освіта

За бажанням здобувача, в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин дисципліни в асинхронному режимі, зокрема через опанування дистанційних курсів та інших форм неформального навчання. Для врахування в рейтинговій системі оцінювання балів за такі курси, вони мають змістовно відповідати певним темам силабусу, а їх проходження узгоджене з викладачем дисципліни. На підтвердження проходження неформального навчання студент має надати відповідний документ (сертифікат) із зазначенням назви курсів та їх обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку визначеному у відповідному Положенні КПП ім. Ігоря Сікорського: <https://osvita.kpi.ua/node/179>.

Зокрема, рекомендується навчання на онлайн курсі «Соціологія та соціальні дослідження: що, як, навіщо?» Курс розміщено на освітній платформі Prometheus за посиланням: https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:IRF+SOC101+2015_T1/home.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

(інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності)

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: опитування за темою заняття, виконання завдань

Семестровий контроль: залік

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що отримуються за:

1) відповіді, вирішення завдань та доповнення відповідей інших студентів у процесі дискусії на семінарських заняттях, активна участь на лекційному занятті;

2) виконання індивідуального завдання, контрольних робіт, написання тез на конференцію або дні науки на факультеті, участь у всеукраїнській олімпіаді з соціології або політології.

Студент отримує найвищий рейтинг, якщо бере активну участь на семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань, викладає її чітко і логічно.

Викладач оцінює роботу студента на кожному практичному занятті. Підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється викладачем в електронному кампусі.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання студента визначені у положенні про PCO з дисципліни.

Студент може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення студента з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Умови допуску до семестрового контролю (заліку) – наявність не менше 40 балів за семестр.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації студентам

В рамках навчальної дисципліни «Соціологія» проводять лекційні і семінарські заняття відповідно. Лекції проводяться з використанням презентацій про основні терміни, поняття, теорії, з урахуванням тематики занять. В рамках курсу передбачено ознайомлення з першоджерелами та їх обговорення на семінарських заняттях.

Семінарське заняття передбачає підготовку виступів студентами за визначеними питаннями, участь в дискусії, висловлення власної думки тощо. Критеріями оцінювання виконання завдань семінарського заняття є: логічна послідовність відповіді; повнота розкриття кожного питання; аналітичність міркувань у відповіді; посилання на джерела; обґрунтованість особистих висновків.

Готуючись до семінарського заняття студент має опрацювати лекційний матеріал певної теми, ознайомитись з додатковими джерелами, статтями в періодичних виданнях. На семінарському занятті навіть добре підготовлений студент не повинен залишатись пасивним спостерігачем, активно включатись у обговорення питання. Якщо студент не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовлятися від відповіді на питання викладача. Навіть якщо студент не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу розібратися в тих питаннях які розглядаються в рамках дисципліни «Соціологія».

Позааудиторні заняття

Можлива участь студентів у неформальному гуртку для соціологів-початківців.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус) «Соціологія»

Складено доцентом, кандидатом філософських наук, доцентом, Пиголенко Ігор Вікторович

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 12 від 24.05.2024)

Погоджено Методичною комісією факультету¹ соціології і права (протокол № 9 від 26.06.2024)

¹Методичною радою університету – для загальноуніверситетських дисциплін.

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Рейтинг студента з дисципліни «Соціологія» складається з балів, що отримуються за: доповіді, відповіді, вирішення завдань та доповнення відповідей інших студентів у процесі дискусії на семінарських заняттях.

Розподіл навчального часу за видами занять і завдань з навчальної дисципліни згідно з робочим навчальним планом

Семестр	Навч. час		Розп. навч. год		Контрольні заходи			
	Кредити	Акад. год.	Лекції	Сем.	МКР	ДКР	Реф.	Семестр. атест
1	4,0	120	6	4	1	-	-	залік

Розрахунок вагових балів

PCO з навчальної дисципліни складається з суми балів за контрольні заходи протягом семестру $R_k=100$.

R_k складається з балів, які студент отримує за наступні види робіт:

- 1) відповіді на семінарських заняттях;
- 2) модульна контрольна робота;
- 3) залік.

1. Розрахунок вагових балів

PCO з навчальної дисципліни складається з суми балів студента за усі виконані контрольні заходи протягом семестру (R_D).

$$R_D = r_{\text{МКР}} + r_{\text{сем}} + r_{\text{зал}} = 40 + 20 + 40 = 100 \text{ балів.}$$

1. Відповіді на семінарських заняттях.

Ваговий бал – 10 бали при відповіді на одне питання. Максимальна кількість балів на всіх семінарських заняттях дорівнює $r_{\text{сем}} = 10 \text{ балів} \cdot 2 = 20 \text{ балів}$.

При відповіді на кожне питання студент отримує:

- «відмінно», повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) якщо при відповіді студент демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, з легкістю і переконливо відповідає на поставлені питання – 10 балів;
- «добре», достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями, відповідає на більшість з поставлених питань – 8-9 балів;
- «задовільно», неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та значні помилки, на поставлені питання відповідає слабо, або не відповідає взагалі – 6-7 балів.

2. Модульна контрольна робота.

Ваговий бал – 40.

Критерії оцінювання:

- «відмінно», тема розкрита повною мірою (не менше 90% потрібної інформації), робота написана самостійно, відповідає встановленим вимогам та здана вчасно – 34-40 балів;
- «добре», тема розкрита не досить повно (не менше 75% потрібної інформації), наявні незначні відхилення від встановлених вимог, здана вчасно – 27-33 балів;
- «задовільно», тема розкрита погано та/або наявні суттєві відхилення від встановлених вимог та/або робота здана із суттєвою затримкою – 20-26 балів;
- «незадовільно», робота не відповідає вимогам на 19 балів – 0 балів.

Заохочувальні бали (не більше 10 балів за усі види робіт):

- за науково-дослідницьку діяльність (участь у конференціях, «Днях науки ФСП», конкурсах студентських робіт, публікації);
- участь у факультетських олімпіадах з навчальної дисципліни та всеукраїнських олімпіадах.

2. Порядок проведення залікового контролю

Допуск до заліку має місце за значення $Re > 40$ балів. Необхідною умовою допуску до заліку є здана МКР. При отриманні менше ніж 40 балів студент має виконати додаткову роботу у формі написання та захисту роботи із заданої викладачем теми.

Залік має вигляд переліку питань, на які повинен відповісти студент. Питання є різними за змістом, відповідають тематиці лекцій, семінарів, самостійної роботи.

Для отримання студентом відповідних оцінок (ECTS та традиційних) його рейтингова оцінка (**RD**) переводиться згідно з таблицею:

RD	Оцінка ECTS	Оцінка традиційна
95 – 100	відмінно	Відмінно
85 – 94	дуже добре	Добре
75 – 84	добре	
65 – 74	задовільно	Задовільно
60 – 64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD < 60	незадовільно	Незадовільно

Питання до МКР

1. Наукове спостереження: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
2. Соціальний експеримент: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
3. Аналіз документів: нормативні вимоги, типи документів.
4. Контент-аналіз: стан та перспективи.
5. Опитування як метод збирання соціологічної інформації: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
6. Анкетування як метод збирання соціологічної інформації: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
7. Телефонне опитування: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
8. Поштове опитування: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
9. Експертне опитування: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
10. Соціометричне опитування: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
11. Поглиблене інтерв'ю: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
12. Фокус-групове дослідження: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
13. Дослідження окремої спільноти (case study): пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
14. Тести в соціологічному дослідженні: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
15. Автобіографічне дослідження: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
16. Етнографічне дослідження: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.

Питання до заліку

1. Соціальний та теоретичний контекст виникнення соціологічної науки.
2. Визначення об'єкту та предмету соціології.
3. Міждисциплінарна матриця соціологічного знання.
4. Структура соціологічної системи знання. Рівні соціологічного знання: макро- та мікросоціологія, теорії середнього рівня.
5. Основні функції соціології як науки та їх сутність.
6. Соціальні закони та категорії соціології як науки.
7. О.Конт як засновник позитивізму в соціології. Класифікація наук. Закон трьох стадій розвитку людського інтелекту.
8. Теорія соціальної еволюції Г.Спенсера.
9. Соціальні факти Е.Дюркгейма.
10. Теорія соціальної дії М.Вебера.
11. Соціологічна концепція К.Маркса.
12. Німецька формальна соціологія (Г.Зіммель та Ф.Тьоніс)
13. Головні напрями та соціологічні школи XIX ст.
14. Географічна школа.
15. Расово-антропологічна школа.
16. Соціальний дарвінізм.
17. Організмична школа.
18. Психологічний напрям.
19. Головні напрями соціології XX ст. Класичні соціологічні теорії.
20. Теорія структурного функціоналізму.
21. Конфліктологічна парадигма.
22. Теорія символічного інтеракціонізму.
23. Теорія соціального обміну.
24. Інтегральна соціологія П.Сорокіна. Теорія Соціокультурної динаміки.
25. Витоки української протосоціології. До початку XIX ст.
26. Початки української соціології. Кінець XIX – початок XX ст.
27. Женецький гурток українських соціологів
28. Соціологічні аспекти творів українських істориків (М.Грушевський, М.Костомаров, В.Антонович, М.Драгоманов, М.Грушевський)
29. Соціологічні аспекти праць українських економістів (М.Ковалевський, М. Туган-Барановський)
30. Соціологічні аспекти праць українських правників (С.Дністрянський, Б.Кістяківський)
31. Розвиток української соціології з 20-х рр. XX ст. – до 90-х рр. XX ст. Радянський період.
32. Соціологічні дослідження українських учених в еміграції.
33. Сучасний етап розвитку соціологічної науки. З 90-х рр. XX ст.
34. Специфіка соціологічного підходу до дослідження особистості.
35. Біологічна природа та соціальна сутність людини.
36. Особистість як суб'єкт та об'єкт соціологічних досліджень
37. Філософсько-соціологічні уявлення про особистість
38. Структура особистості
39. Процес соціалізації та його характеристики. Фактори розвитку особистості.
40. Основні теорії соціалізації особистості.
41. Теорія “дзеркального Я” Ч.Кулі.
42. Поняття “Узагальненого іншого” Герберта Міда.
43. Етапи соціалізації особистості. Первинна та вторинна соціалізації.
44. Десоціалізація та ресоціалізація. Соціальна адаптація та інтеріоризація.
45. Агенти та інститути соціалізації.
46. Роль соціалізації у процесі становлення особистості
47. Рольова теорія: поняття „соціальна роль” і „соціальний статус”.
48. Соціальні статуси: запропоновані і набуті.
49. Соціальна роль – єдність об'єктивного і суб'єктивного.
50. Ідентифікація з роллю та статусом.
51. Рольове напруження та конфлікти.
52. Соціальні контакти та їх види.
53. Соціальна дія: форми та види.
54. Суспільна орієнтованість соціальної дії та поведінки людини.

55. Соціальна взаємодія та соціальні відносини.
56. Формування відносин залежності та влади
57. Соціальні зв'язки.
58. Специфіка соціологічного підходу до дослідження особистості.
59. Біологічна природа та соціальна сутність людини.
60. Особистість як суб'єкт та об'єкт соціологічних досліджень
61. Філософсько-соціологічні уявлення про особистість
62. Структура особистості
63. Процес соціалізації та його характеристики. Фактори розвитку особистості.
64. Основні теорії соціалізації особистості.
65. Теорія "дзеркального Я" Ч.Кулі.
66. Поняття "Узагальненого іншого" Герберта Міда.
67. Етапи соціалізації особистості. Первинна та вторинна соціалізації.
68. Десоціалізація та ресоціалізація. Соціальна адаптація та інтеріоризація.
69. Агенти та інститути соціалізації.
70. Роль соціалізації у процесі становлення особистості
71. Рольова теорія: поняття „соціальна роль” і „соціальний статус”.
72. Соціальні статуси: запропоновані і набуті.
73. Соціальна роль – єдність об'єктивного і суб'єктивного.
74. Ідентифікація з роллю та статусом.
75. Рольове напруження та конфлікти.
76. Соціальні контакти та їх види.
77. Соціальна дія: форми та види.
78. Суспільна орієнтованість соціальної дії та поведінки людини.
79. Соціальна взаємодія та соціальні відносини.
80. Формування відносин залежності та влади
81. Соціальні зв'язки.
82. Визначення суспільства та його ознаки.
83. Еволюція уявлення про суспільство та теорії його походження
84. Види та типи суспільств в історичному ракурсі.
85. Системний підхід до суспільства в соціології
86. Джерела та характер суспільного розвитку
87. Характерні особливості сучасного суспільства
88. Теорії постіндустріального суспільства
89. Двовірний соціальний простір
90. Трьохвісний соціальний простір
91. Соціальна структура суспільства: основні види та елементи.
92. Соціальна стратифікація: поняття, види.
93. Історичні типи стратифікаційних систем та напрямки їх еволюції.
94. Вимір соціальної стратифікації
95. Теорія соціальної стратифікації П.Сорокіна
96. Соціологічні теорії класів
97. Європейська та американська традиції розуміння класів.
98. Нормативістський та релятивістський підходи до вивчення «середнього класу».
99. Роль «середнього класу» в сучасному суспільстві.
100. Соціальна нерівність в сучасному суспільстві
101. Абсолютна та відносна бідність.
102. Вимірювання бідності Л.Гордона. Коефіцієнт Лоренца.
103. Маргіналізація українського суспільства
104. Інституціоналізація як соціальний феномен.
105. Види соціальних інститутів та їх основні ознаки.
106. Функції соціальних інститутів.
107. Основні соціальні інститути сучасного суспільства
108. Сім'я як соціальний інститут та її основні характеристики.
109. Поняття «соціальна спільнота» та її ознаки.
110. Група, як соціальна система: цілі, структура, ресурси.
111. Види соціальних груп та класифікація груп в суспільстві.
112. Квазігрупи.
113. Групова взаємодія та групова динаміка
114. Соціальна мобільність та її характеристики.

115. Види та типи соціальної мобільності.
116. Канали здійснення вертикальної соціальної мобільності за П.Сорокіним.
117. Проблеми соціальної мобільності
118. Індивід та соціальна мобільність.
119. Міграція в сучасному суспільстві
120. Система соціального контролю
121. Соціальні характеристики девіації
122. Функції та дисфункції девіації
123. Соціологічні теорії девіації: загальна характеристика
124. Теорія аномії
125. Основні риси соціальної організації
126. Теорії соціальних організацій в західній соціології
127. Управління соціальними організаціями
128. Економічна сфера: місце в системі суспільних відносин
129. Соціологія праці й управління, її поняття і категорії
130. Соціологічні виміри праці.
131. Історія розвитку та становлення соціологічних досліджень.
132. Роль та місце соціологічної інформації, поняття соціальної інформації, якість соціологічної інформації.
133. Загальна характеристика методів соціологічного дослідження: якісна та кількісна парадигми.
134. Метод як система формалізованих правил збирання первинної соціологічної інформації.
135. Поняття методу, техніки, методики та процедури соціологічного дослідження.
136. Класифікація методів збирання соціологічної інформації: якісна та кількісна парадигми.
137. Етапи проведення соціологічного дослідження.
138. Програма соціологічного дослідження: структура та функції.
139. Анкета: її характеристика та структура.
140. Класифікація питань соціологічної анкети.
141. Шкала, види шкал в соціологічному дослідженні.
142. Вибірка, види вибірок в соціологічному дослідженні.
143. Специфіка наукового спостереження. Одиниці спостереження. Спостереження включене та невключене, відкрите та інкогніто, лабораторне та польове.
144. Соціальний експеримент
145. Аналіз документів: нормативні вимоги, типи документів (письмові, аудіо- та відеодокументи, іконографічні).
146. Контент-аналіз
147. Опитування як метод збирання соціологічної інформації: пізнавальні можливості, види опитувань, особливості, переваги та недоліки методу.
148. Анкетування
149. Телефонне опитування
150. Поштове опитування
151. Експертне опитування
152. Соціометричне опитування. Сіткові методи
153. Поглиблене інтерв'ю.
154. Фокус-групи.